

— **Régi budai színházak.** A keserves huzavonába, mely a budai állandó színház körül dúl, mindenki beleszólt már; csak éppen ama budaiak nem; kiknek ősei a pozsonyiak után az ország első színházjáró publikuma voltak. Már 1760-ban színelőadások folytak a Vizivárosban: a «Fehér Kereszt»-hez címzett vendéglőben és a Várban: A «vörös sün» nevű, máig álló házban, az Iskola-téren. E ház helyén volt Konth Miklós Nádor háza. II. József állandó színházat is akart építtetni a budaiaknak, a Vizivárosban, a hegy lábánál lévő «Proviánt Magazin» helyén. El is készült a színház terve; melynek elkészítése akkoron igen nagy pénzbe; ötvenezer forintba került volna. A sok akadékoskodás azonban, melylyel a «kalapos király» boldogító reformjai találkoztak az országban és Pest-Budán is, kedvét szelték a császárnak, de hogy mégis színházhoz juson a királyi Budavára, 1786. augusztus 23-án elrendelte, hogy a ferenczrendieknek egykori temploma helyén álló karmelita-templomot Kempen Farkas, udvari kamarai tanácsos, a nagy mechanikus alakítsa át színházzá. Az átalakítás jó huszonnyolcezer forintba került és 1788-ban már meg is nyílt a — Várszínház. Első direktora és bérlője, a Rundella bérlője: Bulla Henrik volt; aki különösen az operákat kultiválta. A színházat a pestiek olyan sűrűn látogatták, hogy télen, mikor felszedték a hajóhidat és a jégzajlás miatt csónakon se lehetett átjutni a Dunán, rendszeren zárva volt a színház, mely egészen lehanyaglott, mikor 1812-ben felépült a pesti nagy német színház, a mai Gizella-téren. Közben, 1783-ban, egy deszka-bódében is játszottak német színészek, a Hajóhid budai oldalán, talán a kiosk helyén. Itt ütött tanyát később, 1792-ben, az első állandó magyar színjátszó társaság is, a Kelemen Lászlóé, amely azonban többszöri hosszas szünet után, 1796-ban, végképp feloszlott. A Várszínházba 1833-ban költöztek be a magyarok. Igazgatójuk ekkor Fáy András volt és Döbrentey Gábor. Ez a társaság vonult be aztán, 1837-ben a Nemzeti Színházba, melynek telkét éppen Fáy és Döbrentey, még a híres alispán, Földváry Gábor rábeszélésére ajándékozta a nemzetnek a gödöllői nagyur, Grassalkovich Antal herczeg. A mai budai

nyári színház, a budaiaknak tán leendő állandó színháza, 1843-ban nyílt meg a Horváth-kertben. Németek játszottak ebben is s a magyar művészek és művésznők eleinte csak akkor jöttek át ide, mikor egy-egy mulatós magyar gavallér nagy dárídót csapott a pestiek e kedvelt kiránduló és mulatóhelyén. Ma már csak az iskolásfiúk verik fel a Horváth-kert csendjét, pedig alkalmasabb hely alig akad Budán, hol lelkes tapsra jöhetnének össze a korafekvő budaiak.